

Díjazott művészek

November 10-én ünnepélyes keretek között adták át a Magyar Művészetért Alapítvány díjait. Az elsőként díjazottak névsorában ott volt Szalay Ferenc, Vásárhelyen élő festőművész, a szegedi Tömörkény Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola igazgatóhelyettese, Ruszt József rendező, a Szegedi Nemzeti Színház művészeti vezetője is. A tizenkét tagú

kuratórium megítélése szerint azok közé a művészek közé tartoznak, akik ez évben legtöbbet tettek a magyar kultúrállis, művészeti életért. Néhány nap eltéréssel érkezett a hír, hogy Baka István szegedi költő, a Kincskereső főmunkatársa nyerte az Idei Déry-alapítvány díját. Mindhármuknak szívből gratulálunk.

Szalay Ferenc

Ritka szavú ember. Ritkán kiállító művész. Tiszta és egyenes ember. Érzékenyen realista festő. Szereti a magányt, a vásárhelyi pusztát, a tanyák Szabó bácsijait, a széptomporú lovakat, a cimbalommuzsikát a szélmalom augusztusi csendjében. Kalapot emel Bem apó és közkatonái előtt, dohogó kokárda a szíve. Maga választotta otthonául Hódmezővásárhelyt, mert már főiskolásként tudatosult benne, itt található meg azt a közeget, azt az éltető motívációt, mely állandó alkotó készenlétben tartja, mely lehetőséget teremt személyiségének kibontakozására. Jól választott. Nemcsak a vásárhelyi művészet, de a hazai realista festészet vezető mesterévé vált. Aki a hatvanas évek elejétől hatalmas ívű és tartalmas életművet épített. A korareneszánsz formavilágból indulva, a középkori képművészetek tudásával és felelősségével írta a magyar parasztság krónikáját. Hitelesen azt a drámát, amelyet a magyar parasztság évezredek története legnagyobb életformaváltásának szoktunk nevezni. A hetvenes években szoktunk festői terepek várták, a Történelem nagy profán ikonozálásával lezárult pályájának első, nagyívű szakasza. Ebben az évtizedben vallatta az emberkéz nyomát őrző, emberléptékű tanyáit, szembesítette a változó paraszti életforma rekvizitumait, közelebb férközött az emberi tekintetekhez, megjelent festményein a muzsikáló ember, a művészetek műzsája. S egy új, nagy téma kezdett sorjáznai ecsete nyomán. A magyar történelem egyik legfényesebb és legtragikusabb korszaka — mai szemmel. Az 1848-as forradalom és az azt követő tragédiájában is felemelő szabadságharc művészi újraértékelése. Így születtek a mementók, az emlékképek, a szembesítések. Szalay Ferenc a nyár végén újabb műveit mutatta be a Múcsarnokban. Az anyag Mosonmagyaróvár után a vásárhelyi múzeum falaira került. Egy nagy magyar művész demonstrációjaként.

Ruszt József

Ha azt mondjuk róla, nem szabályos egyéniség, alig jellemeztük. Mert Ruszt körül állandóan forr a levegő. Olyan határozott, olyan kemény, olykor nyers, ami igencsak szokatlan durva vagy jóléssült kulturális közéletünkben. Pályája sem szabályos, nem aszfaltos úton lévő diadalmenet. Az amatőr mozgalom friss, spród értékeit emelte az európai színvonalú totális színház világába. Az Egyetemi Színpad felszabadító iskolája után olyan városok színházi életét irányította, mint Kecskemét, Szeged, Zalaegerszeg. Abszurd drámák és újraértelmezett klasszikusok, beavatott színház és opera, modern kortársi dráma és szabadtéri operett — igencsak széles a skála, s mégis mindegyik darab összehívhatatlanul ruszti. Azá teszi kivételes ütemérzke, eredeti koncepció, a drámát sajátos szempontból kibontó rendezői szuverenitása, zenei érzékenysége, képzőművészeti ízlése, irodalmi műveltsége. Azá teszi színészvezetése, a színpadi komponálási képessége. Ez a komplexitás teszi élményre rendezéseit. Ettől emlékeztet minden alkotása.

A Szeged tavalyi első számában közreadta évad eleji töprengéseit. Ebből idézünk: „Ha művészet az emberiség nemzeti tudatának lelkiismereti fejlődéstörténete, akkor a színész a kultúra egészének letéteményese, osztója, tolmácsa és formálója. A színész-élő műalkotás. Célja nemzeti és internacionális, de még ez utóbbit is saját nemzeti nyelven közvetíti. A színész bohóc is, aki szórakoztat; mester is, aki ábrázol; nevelő is, aki tanít; és ember is, akinek szüksége van emberi méltóságra és elismert szép feladata fontosságának megbecsülésére, tehát arra is, hogy ne csupán pejoratív értelemben tekintsek bohócoknak... Nehéz, kemény, „acélós” idők vannak mögöttünk, a helyzet most nehéz. De szellemi életünk érezhetően pezsgésben van. Álljunk élére e folyamatnak. Nem az a dolgunk, hogy forradalmat csináljunk, mert nem értünk hozzá, de mint Brecht mondta: az a dolgunk, hogy forradalmárokat neveljünk.” Ruszt ezen az őszön megkavarta a színházi vizeket. Lehet feltétlenül rajongani érte és lehet gyűlölni. De nem maradhatunk közömbösek. A kuratórium az alkotóművészt jutalmazta.

Baka István

A Szegeden élő költő a Graves- és a József Attila-díj után a Déry Tibor Alapítvány jutalmát vehette át Keresztury Dezső akadémikustól, a kuratórium elnökétől. A Délmagyarország így méltatja: „A ritkán, ám annál súlyosabb szavakkal megszólaló Baka a létezés szélsőségeinek költője. E szélsőségek végpontjai: Isten és az ördög, az élet és a halál, a van és a semmi, az örület és az elviselhetetlen józanság. Ezek a szélsőségek találkoznak rendszerint a Bakavers kozmikus táguló terében, egy hitét, boldogságát, megnyugvását kereső, ám annál zaklatottabb lírai én jelenléte által. Baka István a legmagasabb magasságot és a legmélyebb mélységet szólítja meg és szembesíti.

Itt között verse valamelyest mégis eltér a fentebb elmondottaktól. Finomabb, visszafogottabb, a kozmikumtól az egyszerű történet megrázóan szép képéig vezet. Aktualitása tény. Van, akinek csak az év egyetlen napján.

A költő azonban mindennap találkozik a halállal.”

Halottak napja

Egy kisfiú siet a parkon át,
az esti szélben hintalánc vacog,
zörög a megfakult viharkabát,
az égen borbélytányér-hold inog.

Az emlékmű talapatán, akár
angyalcsínyakból hullatott pihék,
mécsek remegnek, sűrű és sivár
a kő, a park, s a páncélozott ég.

Mint oszlopról lehorgadó plakát,
nyirkos, csirizszagú a félelem,
s megyek, megyek az őszi parkon át,
zsebemben gesztenyék, nyolc évesen.

